

Lexikografické zdroje na stránkách ÚJČ AV ČR

Seminář: CJA014/A Současný český jazyk – lexikologie

Autor: Lucie Jiráková, UČO 40264

Datum: 24. března 2014

Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky: <http://www.ujc.cas.cz/>

Lexiko – webové hnízdo o novodobé české slovní zásobě a výkladových slovnících

<http://lexiko.ujc.cas.cz/>

Prezentace výsledků práce **oddělení současné lexikologie a lexikografie** ÚJČ AV ČR

Výzkumný záměr: Vytvoření databáze lexikální zásoby českého jazyka počátku 21. století

Vybrané sekce:

- **Novočeský lexikální archiv** o dvou částech:
 - *Lístkový lexikální archiv*, tvořený od r. 1911 Kanceláří Slovníku jazyka českého při ČAVU za účelem sestavení reprezentativního slovníku češtiny (PSJČ); dnes je archiv digitalizovaný
 - *Elektronický neologický archiv*, zachycující od r. 1991 nové lexikální jevy; částečně zpřístupněn jako databáze Neomat
- **O slovnících** – přehledné informace o všech slovnících, které byly kdy vydány ve spolupráci s ÚJČ
- **Databáze heslářů** – vyhledávání ve všech dostupných elektronických slovnících a databázích zároveň (pouze v heslech, nelze použít regulární výrazy, lze vypnout rozlišení velikosti písmen a diakritiky)

Příruční slovník jazyka českého (PSJČ)

<http://psjc.ujc.cas.cz/>

Rozsáhlý výkladový slovník (1935–1957), 8 dílů v 9 svazcích a dodatky (nevydány)

Základním materiálem při stavbě slovníku byl *lístkový lexikální archiv* (viz výše)

Digitalizovaná podoba zpřístupněna v r. 2007, propojena s elektronickou verzí lístkového lexikálního archivu

Vyhledávání:

- Záleží na velikosti písmen („kočka“ není totéž co „Kočka“)
- Lze vyhledávat v heslech nebo heslových statích
- Lze zadat konkrétní tvar nebo regulární výraz

Regulární výrazy

- Tečka = libovolný jeden znak; *ko.a* vyhledá *koza, kola, kopa, ...*
- Hranaté závorky = kterýkoli ze znaků v závorce; *ko[zs]a* vyhledá *koza, kosa*
- Hvězdička = libovolný počet opakování znaku (včetně nulového výskytu); *zo** vyhledá *z, zoo*
- Symboly lze kombinovat: *ko[stbkč]*a* vyhledá *kosa, koka, kočka, kobka, kostka, ...*

Slovník spisovného jazyka českého (SSJČ)

<http://ssjc.ujc.cas.cz/>

Velký kodifikační slovník (1. vydání 1960–1971, 2. vydání 1989)

Digitalizovaná podoba zpřístupněna v r. 2011

Jednoduché vyhledávání:

- Záleží na velikosti písmen („kočka“ není totéž co „Kočka“)
- Lze vyhledávat v heslech nebo v heslech i heslových statích
- Lze vyhledávat celé slovo nebo jeho část
- Nelze použít regulární výrazy

Databáze Neomat

<http://neologismy.cz/>

Excerptní databáze neologického lexikálního materiálu (od zač. 90. let 20. století)

Zaměřeno na nová slova, významy, víceslovné jednotky

Excerptována literatura všech funkčních stylů (beletrie a překladová literatura jen okrajově)

Na základě první části vznikla díla:

- Nová slova v češtině. Slovník neologizmů 1 (1998)
- Nová slova v češtině. Slovník neologizmů 2 (2004)
- Sborník statí Neologismy v dnešní češtině (2005)

Zveřejněná část obsahuje 202 340 databázových záznamů

Aktuálně využíván moderní databázový systém EDA; před vyhledáváním nutno přijmout podmínky použití

Možnost tisku výsledků vyhledávání nebo exportu do souboru (formát CSV)

Rozšířené vyhledávání podle řady kritérií (zdroj, autor, slovní druh, ...), možnost filtrování výsledků

Databáze Pralex (demoverze)

<http://lexiko.ujc.cas.cz/index.php?page=23>

Rozsáhlá lexikální databáze Pralex (Pražský lexikon) určená pro vědecké účely

Komplexní příprava na tvorbu moderního výkladového slovníku češtiny

Demoverze:

- Zpřístupněna v r. 2011
- Obsahuje cca 350 ukázkových hesel
- Nutná instalace; funguje jako doplněk do prohlížeče Mozilla Firefox (starší verze)

Ostatní lexikografické zdroje přístupné ze stránek ÚJČ

Internetová jazyková příručka – slovníková část

<http://prirucka.ujc.cas.cz/>

Přes 60 tisíc slovníkových hesel

Obsahuje především údaje, na něž se tazatelé v jazykové poradně opakovaně ptají

Heslové slovo obsahuje odkazy na výkladovou část a *nově také definice ze SSČ a SSJČ*

Česko-německý slovník Fr. Št. Kotta

<http://kott.ujc.cas.cz/>

Autor: František Štěpán Kott (1825–1915), český filolog a lexikograf

Pětidílný Česko-německý slovník zvláště grammaticko-fraseologický (1878–1893), obsáhlé doplňky (1896)

Obsahuje frazémy, pořekadla, přísloví, technické termíny, synonyma, toponyma, etymologické výklady, ...

Možnost vyhledávat heslo (včetně odkazu na scan stránky slovníku) nebo zobrazit seznam hesel

Český jazykový atlas – lexikální část

<http://cja.ujc.cas.cz/cja>

Český jazykový atlas (1992–2005)

Digitalizovány zatím pouze první dva díly (vybrané okruhy lexikální zásoby)

Autor: dialektologické oddělení ÚJČ

Vokabulář webový (webové hnízdo pramenů k poznání historické češtiny)

<http://vokabular.ujc.cas.cz/>

Od r. 2006 zpřístupňuje především slovní zásobu historické češtiny

Vyhledávání v sedmi staročeských slovnících

Autor: oddělení vývoje jazyka ÚJČ